

ת"פ 3591/06/10 - מדינת ישראל נגד ג'מיל בן כאלד מחג'נה, ג'ואד בן אחמד אבו אלהוה, גאזי בן עורסאן עלי סאלח

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3591-06-10 מדינת ישראל נ' מחגנה ואח'

<u>התביעה</u>	כב' השופט ד"ר אוהד גורדון מדינת ישראל ע"י פרקליטות מחוז ירושלים - עו"ד י' פנחסי - נ ג ד - 1. ג'מיל בן כאלד מחג'נה ע"י ב"כ עו"ד נ' זחאלקה 2. ג'ואד בן אחמד אבו אלהוה (עניינו הסתיים) 3. גאזי בן עורסאן עלי סאלח ע"י ב"כ עו"ד ע' מוחמדיה	בפני <u>בעניין:</u>
<u>הנאשמים</u>		

הכרעת דין לנאשמים 1 ו-3

האישום וההליך

1. לנאשמים 1 ו-3 (להלן: "ג'מיל" ו"גאזי") מיוחסות עבירות של ניסיון לקבלת דבר במרמה, לפי סעיפים 25 ו-415 סיפא לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"); קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 לחוק העונשין; ושלוש עבירות של שימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק העונשין.

כפי הנטען, במועד הרלבנטי הייתה רשומה במרשם המקרקעין קרקע בשטח של 7 דונם ו-121 מטרים בגוש 30288 חלקה 3 בבית צפאפה (להלן: "הקרקע") על שם ארבעת בני משפחת כליג'יאן, שנפטרו. יורשיהם, שחלקם התגורר על הקרקע, לא פנו לאיש כדי למכור את הקרקע. בשנת 2006 סיפר גאזי לעאדל ארסלאן בדוי (להלן: "עאדל" או "המתלונן") כי הקרקע עומדת למכירה וידוע לו שלג'מיל ייפוי כוח מבעלי הקרקע למכרה. עאדל הסכים לרכוש את הקרקע תמורת 450 אלף דולרים. עאדל נפגש עם שלושת הנאשמים במשרד עורך דינו של עאדל, יצחק ברזילי. בפגישה מסר ג'מיל לעאדל ייפוי כוח מזויף שנערך כביכול אצל עו"ד חוסני עיראקי ביום 18.4.06, לפיו הבעלים מייפים את כוחו של ג'מיל למכור את הקרקע. דובר במסמך מזויף שכן ביום 18.4.06 הן הבעלים והן עו"ד עיראקי לא היו בין החיים. גאזי מסר לעאדל נסח טאבו של השטח.

בשלב מאוחר יותר הכין עו"ד ברזילי טפסי בקשה לרישום הערת אזהרה לזכות עאדל, וביקש משלושת הנאשמים להביא בפניו את בעלי הקרקע לצורך חתימה. הם סרבו בטענה שבעלי הקרקע ארמנים וימאנו לחתום בפני עו"ד יהודי, והציעו שיחתמו בפני עו"ד ערבי. לצורך זה מסר להם עו"ד ברזילי את הטפסים והמתלונן נתן לנאשם 2 (להלן: "ג'ואד") ולגאזי 4,000 ₪. בהמשך הביאו שלושת הנאשמים את הטפסים שכביכול נחתמו ביום 3.12.07 בפני עו"ד חליל עיאד, הגם שעו"ד זה מעולם לא החתים את בעלי הקרקע וחותרתו ומספר רישונו שהופיעו על הטפסים אינם שלו. עו"ד ברזילי ביקש שבעלי הקרקע יחתמו על תצהיר בעל זכות בפני עו"ד ערבי, ובהמשך הציגו שלושת הנאשמים תצהירים שכביכול נחתמו בידי הבעלים ביום 7.12.07 בפני עו"ד עיאד.

עו"ד ברזילי הוסיף וביקש משלושת הנאשמים צילום דרכונים של בעלי הקרקע, בהתאם לדרישת רשם המקרקעין. שלושת הנאשמים התחמקו ולא סיפקו את הצילומים, מה שהעלה את חשדם של עאדל ועו"ד ברזילי אשר עצרו את מהלך העסקה. המתלונן הגיש תביעה נגד שלושת הנאשמים בסך 15,000 ₪ בהליך של תביעות קטנות.

2. הנאשמים 1 ו-3 כפרו באשמה. בפרשת הראיות העידו מטעם המאשימה המתלונן עאדל, עורך הדין ברזילי והנאשם 2 ג'ואד. האחרון העיד לאחר שהודה בכתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון ונגזר דינו. מטעם ההגנה העידו הנאשמים 1 ו-3. בנוסף הגיש כל צד מסמכים. בהמשך אעמוד על פרטי הראיות שהוצגו.

דין

3. תזת המאשימה היא, כי שלושת הנאשמים חברו להונות את המתלונן לרכוש קרקע שלא הייתה שלהם. בחינתו של חומר הראיות מעלה, כפי שיוסבר, כי בוצע מהלך להעביר את הבעלות בקרקע תוך שימוש במסמכים מזויפים, וכי הנאשמים היו מעורבים במהלך זה. ועם זאת, מתעוררים סימני שאלה באשר למהותו של המהלך האמור ולטיב מעורבותו של המתלונן בו. סימני שאלה אלה משליכים על ההכרעה כפי שיפורט בהמשך.

טיבה של העסקה

4. נדבר אחד של האישום אינו מצוי במחלוקת. המדובר בכך שלמי מהנאשמים לא הייתה הרשאה למכור את הקרקע לעאדל או לאדם אחר, וכי ייפוי הכוח שניתן לכאורה לג'מיל לצורך זה, ת/4, היה מזויף. כפי שיפורט בהמשך, כל אחד מן הנאשמים הציג גרסה המרחיקה אותו מידיעה על אופייה האמתי של העסקה הנדונה. עם זאת, ההגנה לא הכחישה כי המהלך להעברת הבעלות בקרקע למתלונן אכן התרחש וזאת ללא הרשאת בעלי הקרקע.

5. הדבר עולה גם מן הראיות שהוצגו: רישום פנקס הזכויות ת/3 מראה שהקרקע נרשמה על שם מהראן, דכראן ויוהנס כליג'יאן וכן על שם אואדיס מחת'תג'יאן (להלן: "הבעלים"). הודעתו של נארו כליג'יאן, אחד מיורשיהם, הוגשה בהסכמה והלה סיפר כי הבעלים נפטרו בשנות החמישים עד השבעים של המאה העשרים ושליורשיהם לא הייתה כוונה למכור את הקרקע (ת/7). ייפוי הכוח הנדון ת/4 נחתם לכאורה ביום 18.4.06 בידי ארבעת הבעלים, הגם שבמועד זה כבר לא היו בין החיים. הדברים אמורים גם בתצהירי בעלי הזכות שנחתמו לכאורה בידי ארבעת הבעלים ביום 7.2.07 (ת/5 א-ד), ובבקשה לרישום הערת אזהרה שנחתמה לכאורה בידי ארבעתם ביום 3.2.07 (נ/2)

עו"ד חליל עיאד, ששמו וחותרתו מתנוססים על המסמכים ת/5 ונ/2 כמי שלכאורה אישר את חתימות הבעלים עליהם,

העיד בפני. עו"ד עיאד הכחיש כי אישר את חתימות הבעלים על המסמכים האמורים, כי טיפל בעסקה הנדונה, או כי יש לו היכרות עם הבעלים, עם הנאשמים או עם המתלונן עאדל. עו"ד עיאד הוסיף כי מספר רישיון עורך הדין המופיע על המסמכים אינו המספר שלו (לעניין זה הציג בבית המשפט את רישיונו), וכי החותמת שונה מחותמתו. עוד ציין שאינו דובר עברית ולכן אינו מכין תצהירים בעברית בעוד שהמסמכים ת/5 ונ/2 נערכו בעברית (פ/55-57, פ/59 מיום 9.2.14). עו"ד עיאד העיד בצורה אמינה ומפורטת, תוך שהוסיף וסיפר כי חתימתו זויפה גם על גבי מסמכים אחרים שהציג המתלונן ונוגעים למקרקעין אחרים (נ/4) וכי התלונן במשטרה הפלשתינאית בנושא (פ/56 ש' 16-30).

6. הראיות שפורטו עד כה מעלות את המסקנות הבאות: תחילה, כי בבסיס המגעים מושא האישום להעברת הבעלות בקרקע לידי המתלונן עמדה רמיה, שכן בעלי הקרקע לא ביקשו למכרה. ושנית, כי חתימות הבעלים וכן הגורמים המאשרים על גבי יפוי הכוח ת/4, על גבי תצהירי בעלי הזכות הרשומה ת/5 ועל הבקשה לרישום הערת אזהרה נ/2, זויפו.

7. בסיכומיה, שמה המאשימה דגש רב על העובדות האמורות כמבססות את הרשעת הנאשמים. אלא, שלא די בעצם קיומו של מהלך שאינו כשר למכירת הקרקע כדי לבסס את הנטען. יש להוסיף ולבחון את מהותו של המהלך, את זהות המעורבים בו ואת חלקו של כל אחד מהם.

עדוּתו של עו"ד ברזילי

8. נדבך נוסף של ההתרחשות מושא האישום עניינו במהלכים להם היה עד עורך הדין שבחן את העסקה מטעם המתלונן. גם נדבך זה הוכח כדבעי. זאת, בראש ובראשונה בהסתמך על עדותו של עורך הדין, יצחק ברזילי.

מצאתי עדות זו אמינה. הגם שהתבקש לייצג את המתלונן עאדל בעסקה, לא התרשמתי כי היה לעורך הדין עניין לבוא חשבון עם הנאשמים, ולא הוצג כל הסבר מדוע יבקש להפילם בכזב. עדותו תאמה את חומר הראיות, כפי שיפורט בהמשך, הוא העיד בצורה מפורטת וניכר בו כי הוא מבקש לדייק בדבריו וכי מדובר באיש מקצוע קפדן, מנוסה ויסודי. זאת ועוד, בנושאים בהם התעממם זכרוננו בחלוף השנים, לא היסס עורך הדין להודות בכך. עו"ד ברזילי אף עמד על טענות שהעלה, גם כשהוצג בפניו שהמתלונן טוען אחרת, מה שמסיר את החשש כי עדותו הושפעה מזהות לקוחו בעסקה הנדונה. על רקע כל אלה, אני מוצא להסתמך על עדותו.

9. עו"ד ברזילי תאר כי לאחר שעאדל פנה אליו וסיפר לו על העניין בקרקע, נערכה פגישה ראשונה בנוכחות עאדל, ג'מיל וגאזי, בה הוצג לו יפוי הכוח ת/4 ונסח הטאבו ת/3. כשראה שבנסח אין רישום של מספר תעודת הזהות של הבעלים, על רקע ניסיונו לפיו רשם המקרקעין לא יסכים לרשום הערת אזהרה במצב זה ללא צילום מאושר של תעודת הזהות או דרכון, ביקש שהבעלים יגיעו לחתום בפניו על בקשה לרישום הערה מסוג של התחייבות להימנע מרישום עסקה נוגדת, אותה הכין לצורך זה. עו"ד ברזילי תאר כי השיחה התנהלה בינו לבין גאזי, שעורך הדין התרשם ממנו כ"מתווך" המבקש לקדם את העסקה, והכיר אותו מעסקאות קודמות של המתלונן. ג'מיל היה "פסיבי, ישב לידו" (פ/40 מיום 4.7.2013 ש' 30, פ/45 ש' 29-31, פ/48 ש' 2). גאזי אמר לעו"ד ברזילי שהבעלים לא יסכימו לחתום בפניו "אולי יחתמו לפני עו"ד ערבי". לכן מסר לגאזי את טופס הבקשה. כעבור תקופה "הם חזרו עם הבקשה חתומה, ובלי הדרכונים המאומתים ע"י עו"ד". עו"ד ברזילי אישר שמדובר במסמך נ/2 ועמד על כך שהבעלים או עאדל שלכאורה חתומים על מסמך זה, לא חתמו בפניו והוא לא אישר את חתימותיהם (פ/41 ש' 17).

וש' 34, פ/48 ש' 13). במצב זה אמר עו"ד ברזילי לעאדל "שאינ סיכוי" אך האחרון "מאוד רצה את המגרש" (פ/40 ש' 32) ולכן ניגש עו"ד ברזילי לברר את הסוגיה אצל פקיד טאבו. הלה עמד על הדרישה ועו"ד ברזילי דיווח על כך לעאדל. בהמשך התקיימה פגישה נוספת במשרדו של עו"ד ברזילי בנוכחות עאדל, גאזי וג'מיל בה ביקש עו"ד ברזילי "שיביאו לי תעודות מאומתות ע"י עורך דין גם אם הוא לא יהודי. אז אמרו שידאגו לי לדבר הזה". גם הפעם התנהלה השיחה עם גאזי, כשג'מיל ישב לצדו (פ/41 ש' 7) "גזי היה איש השיחה שלי, היה פעיל, בעל עברית רהוטה, הוא מנוסה, ולכן כל השיחה שלי היתה איתו. גמיל היה פסיבי, ישב בשקט" (פ/43 ש' 2-1). אחרי שבועיים או שלושה חזרו גאזי ועאדל לעורך הדין "ואמר לי שהחבר'ה האלה לא רוצים להציג ת.ז. או דרכונים לפני עו"ד ערבי שהוא יאשר ויאמת את הזהות שלהם, שהם האנשים שחתמו. ואמרתי ללקוח שלי שאין מה לעשות, חבל על הזמן, תוותר על העסקה, אבל הלקוח שלי רצה מאוד את העסקה". אז הציע עו"ד ברזילי לנסות לתקן את נסח הטאבו והכין את התצהירים ת/5א-ד לבעלי הנכס "ביקשתי שיחתמו לפני עו"ד, ויצרפו לזה את הדרכונים שלהם והתצהירים... מסרתי את זה לגאזי שילך לבעלים, אולי לזה יסכימו לצרף כי זו לא עסקה" (פ/41 ש' 19-18). גאזי החזיר את המסמכים חתומים אך לא צרף דרכונים מאומתים "הוא אמר לי שהם לא רוצים להביא את הדרכונים" (שם, ש' 23-22).

כאשר נדרש לדייק במעורבותו של ג'מיל, והוצגה לו מעורבותו האפשרית של נאשם 2, ג'ואד, התברר כי זכרונו של עורך הדין אינו חד בנקודה זו. תחילה אמר שאינו מכיר את ג'ואד ואפשר שנכח אצלו בפגישות אך לא בנוגע לעסקה הנדונה (פ/42 ש' 31-27). בהמשך נזכר שג'ואד התלווה לעאדל בעסקאות אחרות (פ/44-43). כשהוצגה לו האפשרות, ששמו של ג'מיל נקשר בזכרונו משום שהוא מופיע על יפיו הכוח, ובפועל בפגישות ההמשך האדם שהתלווה לגאזי הוא ג'ואד, אישר שהדבר אפשרי ושזכרונו בנושא מעורפל. עם זאת הבהיר כי הגם שאותו אדם היה "פסיבי" בשיחה עם עורך הדין, הוא שוחח במקביל עם גאזי בשפה הערבית (פ/45-44). גם את התאריך המדויק של הפגישות אישר שאינו זוכר בחלוף השנים (פ/47 ש' 22).

עוד סיפר עו"ד ברזילי שהבין כי עאדל שילם סכום כלשהו "להם", אך התשלום לא בוצע בפניו (פ/43 ש' 12-8). בהמשך הבהיר שהתכוון לתשלום על חשבון התמורה לרכישת הקרקע, ושהבנתו כי סכום כזה שולם נשענה על היכרות עם עסקאות דומות ועם עאדל. כשהוצג לו שעאדל טוען שלא שילם, השיב "יכול להיות, לפני איש לא שילם". עו"ד ברזילי עמד על כך, שבמשרדו לא בוצע תשלום וזאת גם כשנאמר לו שעאדל טוען ששילם ₪ 4,000 לנאשמים עבור החתמת הבעלים בפני עו"ד ערבי (פ/46).

10. לעניין התייחסותו של עו"ד ברזילי למעורבותם של ג'מיל וג'ואד, מוצג ת/2, פרוטוקול הדיון בתביעה הקטנה שהגיש עאדל כנגד שלושת הנאשמים מראה כי אכן מדובר בשכחה. ביום 29.11.07 העיד עו"ד ברזילי בפני בית המשפט לתביעות קטנות, וידע לומר כי בפגישה ראשונה בנושא במשרדו נכחו שלושת הנאשמים ואף לזהותם. לדיון בתביעה הקטנה התייצבו רק ג'מיל וגאזי, ועורך הדין ידע לומר כי "היו אצלי במשרד התובע ו-3 הנתבעים. 2 הנתבעים נמצאים באולם בית המשפט והשלישי לא נמצא" (עמ' 6 לת/2). כפי שיפורט בהמשך, גם הנאשמים 1 ו-3 מיקמו עצמם בפגישה זו, במשרדו של עורך הדין. על רקע זה, אין בנקודה זו שאותה לא זכר עורך הדין בעדותו כדי לגרוע ממנה, אלא להיפך: יש בכנותו בנושא להגביר את מהימנותו.

11. גרסתו של עורך הדין נתמכת בקיומם של המסמכים השונים אותם לטענתו ערך ומסר לבני שיחו לצורך החתמת הבעלים בפני עו"ד ממוצא ערבי. באחד מהם, נ/2, אף מופיע שמו של עו"ד ברזילי כ"מטפל ברישום הפעולה". עוד נתמכת גרסתו בחשבונית ת/6 אותה הוציא לעאדל ומתעדת קבלת שכר טרחה על ידו בגין פעולות הכוללות, לפי החשבונית, את הכנת הבקשה לרישום הערת האזהרה והתצהירים. בנוסף, עאדל, גאזי וג'מיל, כפי שיפורט בהמשך,

מאשרים את טיפול עורך הדין בעסקה ואת נוכחותם בפגישות שונות עמו בהקשר הנדון.

12. כל אלה, בצירוף התרשמותי כמפורט לעיל, מביאים למסקנה לפיה ניתן להסתמך על דבריו של עו"ד ברזילי. זאת, בכפוף לנקודות בהן לא זכר את ההתרחשות היטב, כמפורט לעיל.

המתלונן עאדל

13. רוב תיאוריו של עאדל את ההתרחשויות בפני עו"ד ברזילי הולם את דברי עורך הדין. אלא, שלצד זה הוסיף עאדל והתייחס לפעולות ולמהלכים שלא בוצעו בפני עורך הדין, ולחלוקת התפקידים בין הנאשמים. נדבר זה, כך אראה, מקים סימני שאלה.

14. גרעין עדותו של עאדל בנוגע להצעת העסקה ולהתרחשויות במשרדו של עו"ד ברזילי נותר איתן לאורך חקירתו במשטרה ועדותו בבית המשפט. עאדל טען שגאזי, אותו הוא מכיר זה שנים וביניהם יחסי חברות ומעורבות בעסקאות נדל"ן נוספות, הציע לו לקנות את הקרקע תמורת 450 אלף דולרים וסיפר לו שג'מיל הינו מיופה הכוח של הבעלים. בהודעה ראשונה מיום 25.6.07 (נ/3) טען עאדל כי בפגישה ראשונה אצל עו"ד ברזילי קיבל מג'מיל את יפוי הכוח, ומגאזי את נסח הטאבו. כשעו"ד ברזילי ביקש שהבעלים יחתמו בפניו, גאזי וג'ואד סירבו וטענו שהבעלים "לא רוצים לחתום אצל עו"ד יהודי... יחתמו מול עו"ד ערבי בירושלים ויביאו לעו"ד שלי". כעבור חודשיים הציגו את התצהירים החתומים. עו"ד ברזילי דרש צילומי דרכונים של הבעלים ו"שלושת הבחורים התחמקו ולא מסרו לנו צילומים. כאן הבנתי שמשהו לא בסדר". בהודעה שניה מיום 28.8.07 (נ/1) הוסיף עאדל פירוט, כגון הטענה לפיה גאזי סיפר לו שג'מיל "עובד עם הארמנים בכנסיה", או טענה לפיה שילם לג'ואד ולגאזי 4,000 ₪ לצורך החתמת הבעלים בפני עו"ד ערבי, הגם שלא שילם עבור הקרקע.

15. בבית המשפט חזר עאדל על תיאור דומה של ההתרחשות, ביתר פירוט. בכלל זה סיפר כי את גאזי הכיר בשנים 2005-2006 והלה הציע לו לרכוש נכסים שונים בירושלים. עוד הוסיף כי בטרם הפגישה אצל עו"ד ברזילי ולאחר הצעת הקרקע, נסע יחד עם גאזי וג'ואד לראותה (פ/14 מיום 4.7.13 ש' 15) וכן כי קיבל מגאזי נסח טאבו וצילום של יפוי הכוח (שם, ש' 26-33). אחרי שראה את הקרקע יזם עאדל פגישה אצל עו"ד ברזילי, אליה הגיעו שלושת הנאשמים ומסרו לעורך הדין את יפוי הכוח המקורי. עאדל הוסיף ותאר את דרישותיו של עורך הדין מן השלושה, את המסמכים החתומים שהציגו בפגישות-המשך ואת התחמקויותיהם מלהציג העתקים מאושרים של דרכוני הבעלים, דבר שעורר את חשדו והביא לביטול המגעים.

16. מצאתי, כאמור, את תיאוריו של עו"ד ברזילי אמינים ונתמכים במסמכים. דבריו של עאדל בנושא הולמים את תיאורי עורך הדין ותומכים בהם. ישנן אפוא ראיות מוצקות בנוגע להתייצבות שלושת הנאשמים במשרדו של עו"ד ברזילי, הדרישות שהציג עורך הדין לקידום העסקה, האמירה לפיה הבעלים יחתמו בפני עו"ד ערבי, קבלת המסמכים לצורך החתמתם באופן זה, החזרתם לעו"ד ברזילי ודרישת צילומי הדרכונים שלא מומשה, דבר שמנע את המשך המהלך.

17. ועם זאת, ראיות הנוגעות למעגל החיצוני, של פעולות להן לא היה עורך הדין צד, אומרות דרשני.

סימני השאלה בעדותו של המתלונן

18. בפתח הדברים אדגיש, כי אין בחומר הראיות שהוצג כדי לבסס מעורבות של המתלונן במהלך הפסול. גרסתו של המתלונן אינה נעדרת תימוכין, כפי שפורט לעיל, ולא הוכח כי היה לו מניע לטפול אשם על הנאשמים. לכן, אין לראות בקביעותי משום הטלת דופי במר ארסלאן. לא בכך עוסקת הכרעת הדין, אלא בבחינה האם אשמתם של הנאשמים הוכחה במידה הנדרשת בדין הפלילי. לעניין זה עלי לבדוק, האם ישנם תרחישים אלטרנטיביים לתרחיש המפליל, ובכלל זה האם ישנה אפשרות למעורבות של המתלונן במהלך. אני מוצא כי לא ניתן לשלול זאת.

19. אלמנט ראשון לעניין זה הינו נ/2. מדובר, כאמור, בבקשה לרישום הערת אזהרה אותה הכין עו"ד ברזילי ומסר לגאזי לצורך החתמת הבעלים בפני עו"ד ערבי. המסמך חזר לעו"ד ברזילי כשעליו חתימות מזויפות של הבעלים הגם שאלה נפטרו, וחתימת אימות מזויפת של עו"ד עיאד.

על אותו מסמך, לצד חתימות הבעלים כ"מתחייבים", נמצאת גם חתימה הנחזית כחתימתו של עאדל בתור ה"זכאי" לרישום ההערה. עו"ד עיאד חתום לכאורה על המסמך כמי שבפניו התייצבו הבעלים והמתלונן והוא אישר את חתימותיהם.

20. עאדל לא ידע להציג הסבר הולם לחתימתו על גבי הבקשה. גרסתו במישור זה עברה תהפוכות:

בסעיף 10 לכתב התביעה אותו הגיש עאדל בשנת 2007 כנגד שלושת הנאשמים (ת/1) כתב עאדל שחתם על המסמך מרצון, ולא בפני עו"ד. נרשם שם כי גאזי הציג בפני עאדל את הטפסים ו"ביקש ממני לחתום עליהם וכן היה חתמתי עליהם על אף שאני אמרתי לנתבע מס' 3 (גאזי - א.ג.) כי צריך לחתום בפני עו"ד אשר חתום עליהם מטה אז הוא אמר לי שהעו"ד הזה מאמין לך שאתה חותם עליהם" (ההדגשה הוספה).

בבית המשפט, שינה עאדל מטעמו וטען, תחילה, כי "זו לא החתימה שלי". לדבריו לא פגש בעו"ד עיאד ולא חתם בפניו על נ/2 (פ/17 מיום 4.7.2013 ש' 8; פ/27 ש' 20 - פ/28 ש' 3). עוד אישר שידוע לו כי חתימה על תצהיר צריכה להיעשות בפני עורך הדין המאמת (פ/26 ש' 12).

בעמדה נחרצת זו נתגלו, בהמשך עדותו, בקיעים. כך אמר: "אני רוצה להעיר הערה, יכול להיות שעו"ד ברזילי... צריכים לשאול את עו"ד ברזילי, אם הוא אמר שחתמתי על זה (מעניין שוב במסמך) יכול להיות שהם העבירו מאצל עייד הכל פה לא חתום. יכול להיות שעו"ד ברזילי כדי לעשות הערת אזהרה מילא את השם שלי ואני חתמתי, יכול להיות, אבל אם הוא לא מילא אני לא חתמתי. אני לא יכול לזכור בדיוק" (פ/28 מיום 4.7.2013 ש' 5-8).

כאשר עומת עאדל, הניצב על דוכן העדים, עם הדברים אותם כתב בסעיף 10 לכתב התביעה ולפיהם חתם על המסמך לבקשת גאזי, לא ידע לספק תשובה משכנעת. כך השיב: "יכול להיות שעניתי על זה. בדיוק אותו מעמד, כשהביאו... אם עו"ד ברזילי אמר שרשם את השם שלי, הכתב בעברית של השם שלי לצד החתימה הוא לא שלי, אם יצחק יאשר שהוא מילא את זה, אז אני חתמתי, אבל אם הוא לא מאשר אז לא חתמתי" (פ/28 מיום 4.7.2013 ש' 12-14). הסנגור הוסיף ודרש בנושא, ועאדל ענה: "לא הייתי צריך להופיע בפניו. לא אני צריך לזהות את החתימה שלי והוא לא עוה"ד שלי. הוא צריך לזהות את האנשים האלה" (פ/28 שם ש' 29-30).

וכך בהמשך חקירתו הנגדית: "ש. איפה החתימו אותך על המסמך שהכוחשת קודם שזה העדות שלך. ת. או במשרד של יצחק ברזילי או למטה בקפה. ש. אז כן חתמתי. ת. אני לא יודע רק אם עורך הדין רשם את השם שלי בעברית ונתן לי לחתום" (פ/34 מיום 4.7.2013 ש' 30-33).

יצוין כי רצף זה של תשובות אופיין במידה רבה של חוסר בטחון. העד היסס בתשובותיו, נמנע מלחדד האם חתם על המסמך או לא ומדוע ניסח את סעיף 10 לכתב התביעה כפי שניסח, וטען שאינו זוכר את ההתרחשות.

אלא, שבכך לא הסתיימה עדותו בנושא. בהמשכה, כשחזר הסנגור ושאל בנושא, נעור זכרונו של המתלונן והוא אישר שחתם על המסמך. זאת, מבלי שהציג הסבר הולם לשינוי בעמדתו. כך השיב, כאשר הוקרא לו שוב סעיף 10 לכתב התביעה ת/1: "יכול להיות. אם אני אומר את זה אני נזכר". הוא נשאל מדוע קודם לכן הכחיש את החתימה והשיב "אתה לא נתת הזדמנות" (פ/35 מיום 4.7.13. ההדגשה הוספה). אז, אישר עאדל שחתם על המסמך: "בעיקר היה חתימה של המוכרים וזה היה העיקר, ולא החתימה שלי. ש. אז למה טרחת להגיד שאמרו לך שעורך הדין מאמין לך שחתמת בפניו. ת. בגלל שגאזי, זה שיושב מאחורי, הביא לי את הניירת ואני לא חייב את החתימה" (שם, ש' 11)

21. מדובר בסוגיה שבלב האישום: אחד משלושת המסמכים עליהם "הוחתמו" הבעלים המנוחים של הקרקע תוך זיוף חתימת עורך הדין המאשר - עו"ד עיאד. תזת המאשימה, בהתאם לגרסתו של המתלונן, מייחסת לנאשמים את נטילת המסמכים מעו"ד ברזילי והשבתם אליו כשהם מזויפים. לפי תזה זו למתלונן לא היתה מעורבות בכך שכן היה קורבן להונאה.

אלא שבתוּך, כך מסתבר, חתם גם המתלונן על אחד המסמכים האמורים. עו"ד ברזילי הכחיש, כאמור, כי הדבר נעשה בפניו (פ/41 מיום 4.7.2013 ש' 17 וש' 34, פ/48 ש' 13). גם עו"ד עיאד הכחיש שאישר חתימה כלשהי, לרבות של המתלונן.

לו דבק המתלונן בהסבר לפיו חתם על המסמך שלא בפני עורך דין, לבקשת גאזי ומשום שלא ראה בכך חשיבות, והגם שלא קל לקבל הסבר המבוסס על מעשה לא תקין, ייתכן שהיה בו להסביר את הראיה האמורה. אלא, שהמתלונן לא עשה כן והציג מהלך מתמשך של החלפת גרסאות בנושא, תוך הפגנת היסוס ניכר והיזקקות יתר לחוסר הזיכרון. הדברים אומרים דרשני, יוצרים רושם לפיו ניסה להרחיק עצמו מן החתימה על המסמך נ/2, ואינם מאפשרים לקבל את הסבריו בנושא. הצירוף של הימצאות חתימתו על המסמך המזויף עם הסבריו הבעייתיים לגביה נוטה להקים אפשרות לפיה עאדל היה מעורב במהלכים שמחוץ לחדרו של עו"ד ברזילי. לפי תרחיש זה, ידע על טיבה הפגום של העסקה.

22. האפשרות האמורה אינה נשענת אך על החתימה על נ/2. גרסתו של עאדל היא, כי בעקבות דרישותיו של עו"ד ברזילי מן הנאשמים להציג בפניו צילומים מאושרים של דרכוני בעלי הקרקע, התחמקו האחרונים מלעשות כן ועל כן התעורר חשדו של עאדל והמגעים בוטלו.

אלא, שטענה זו אינה שלמה. ראשית יש להיזקק לאופן הצגתה בידי עו"ד ברזילי. כפי שפורט לעיל בעת סקירת גרסתו, הלה תאר מהלך מתמשך המלווה בלחץ מצדו של עאדל לגבור על הקושי הנדון ולהשלים את העסקה. תחילה מסר עו"ד ברזילי לגאזי טופס בקשה לרישום הערת אזהרה, כשלאחר תקופה הוחזר הטופס ללא צילומי דרכונים. אז אמר לעאדל "שאינן סיכוי" אך עאדל רצה מאוד את הקרקע ולכן ערך עורך הדין בירור נוסף בטאבו שהעלה חרס ודיווח על כך למתלונן. למרות זאת נערכה פגישה נוספת בה חזר עו"ד ברזילי על דרישת הדרכונים, ואחרי שבועיים או שלושה חזרו עאדל וגאזי למשרדו, כשהאחרון אמר שהבעלים מסרבים להציג דרכונים "ואמרת ללקוח שלי שאין מה לעשות, חבל על הזמן, תוותר על העסקה, אבל הלקוח שלי רצה מאוד את העסקה". במצב זה הציע עו"ד ברזילי לתקן את רישום הטאבו והכין תצהירים למטרה זו. גם אלה הוחזרו "חתומים" וללא דרכונים מאומתים.

ניתן, אמנם, להסביר מהלך זה ואת התעקשותו של עאדל בניסיון להשלים את העסקה, בכך שראה בה הזדמנות עסקית רווחית וחשש להחמיצה. אלא, שלענייננו חשוב אופיה של ההתרחשות האמורה, כמהלך מתמשך במסגרתו חזר עורך

הדין ודרש את הדרכונים, וגאזי חזר והתייצב במשרדו עם מסמכים שונים חתומים אך ללא הדרכונים. הסבירות לפיה כבר בתחילת ההתרחשות, לאחר סירוב ראשון או שני להמציאם, התעורר חשדו של עאדל כי אין בידי שותפיו לעסקה להציג צילומי דרכונים אותנטיים, אינה מבוטלת. למרות זאת נכח בכל השלבים של אותו מהלך מתמשך, חזר והתייצב עם גאזי במשרדו של עורך הדין, ומאן לקבל את המלצתו של עורך הדין "שאין סיכוי".

23. לכך מתווספים דברים שכתב עאדל בנושא. בסעיף 11 לכתב התביעה שהגיש נגד הנאשמים, ת/1, טען כי לאחר שעו"ד ברזילי עמד על דרישת העתקי הדרכונים "הנתבעים החלו לחפש בכל פינה בעיר העתיקה ובגדה המערבית איפה יש דרכונים שיתאימו לארבעת הארמנים אפילו הם חיפשו בכיסים שלי אולי יש איזה דרכון מוסתר, אז אני הבנתי עם מי יש לי עסק טוב...". בהודעתו נ/3 נרשם מפיו שהנאשמים "התחילו לחפש אנשים ארמנים עם דרכונים, ולזייף תמונות, אפילו שאלו אותי אם אני מכיר מישהו ארמני" (עמ' 3 ש' 23-24).

בחקירתו נ/1 הוטח בעאדל, כי גאזי סיפר שהוא (עאדל) הציע לזייף את דרכוני הבעלים אצל אדם מנצרת אותו הוא מכיר. כך השיב עאדל: "אז הוא מודה שיש זיוף דרכונים קודם כל, ואחר כך אם תקרא את כתב התביעה שלי סעיף 11 תבין שעו"ד ברזילי ביקש מגאזי ומג'ואד ומג'מיל צילומי הדרכונים וכשלא הביאו הם התחילו לחפש ואז אמרתי להם 'אני אחפש לכם בנצרת אצל התיירים דרכונים'. הם רצו למצוא דרכונים ולקשור אותי ישר עם הארמנים וכשארמנים ידעו יאשימו רק אותי". כשנשאל בידי החוקר מדוע אמר שיחפש דרכונים עבור הנאשמים, השיב עאדל "אמרתי להם שאני אחפש להם בנצרת והכוונה הייתה שאני כבר יודע מה הם מתכננים לי ז"א שאני עליתי על הזיוף" (עמ' 3-4). ההדגשה (הוספה).

אמירות אלה מצריכות בחינה. לפיהן, תוך-כדי המהלך המתמשך בו חזר עאדל והתייצב עם גאזי במשרדו של עו"ד ברזילי בניסיון לגבור על הקושי הנדון, הבין הוא כי הנאשמים תרים אחר דרכונים מזויפים והציע לחפש דרכונים עבורם. הסברו, כי אמירה זו נועדה להבהיר לנאשמים ש"עלה על הזיוף", הוא אפשרי, אך אינו שלם. זו אינה התגובה הצפויה מצדו של מי שהבין כטענתו שאחרים מנסים למכור לו בכזב קרקע בשווי של מאות אלפי דולרים. ניתן היה לצפות, שעם ההבנה האמורה יפסיק מיד את המגעים ואפשר שאף יגיש תלונה על הניסיון להונות אותו. עאדל לא רק שלא עשה כן נכון לאותו מועד, אלא שהמשיך במפגשים עם הנאשמים אצל עורך דינו בניסיון לגבש את העסקה, לא סיפר לעורך הדין כי הבין שמוליכים אותו שולל, ואף המשיך להפגין בפניו רצון עז להתקדם ברכישת הקרקע.

24. זאת ועוד, הזדמנות להסביר ביתר פירוט את אמירותיו בנושא ניתנה לעאדל בבית המשפט. בחקירתו הנגדית הוצג לו שאמר לגאזי שהוא יכול לסדר דרכונים בנצרת. עאדל לא סיפק הסבר, ובחר להכחיש שאמר את הדברים לגאזי, או בחקירת המשטרה (פ/33 מיום 4.7.2013 ש' 25-32).

25. לכל אלה מתווספת דמותו של עאדל. מדובר באדם אינטליגנטי ואיש עסקים מנוסה. מדבריו עולה כי ביצע עסקאות נדל"ן בהיקפים משמעותיים ביותר. בכלל זה מכר 11 דירות בנצרת, רכש קרקע של 11 אלף דונם במעלה אדומים, ניהל עסקה נוספת לרכישת 72 דונם במעלה אדומים, רכישת בית ברחבת הכותל, עסקה בא-טור וכן רכישת בית בגבעת זאב (פ/29, פ/36 מיום 4.7.2013). הרגישויות והסיכונים בעסקאות שכאלה ידועים לעאדל היטב, שכן לדברי עו"ד ברזילי שייצגו בחמש עסקאות שונות, הוא יודע על שתי תביעות בהן תבע עאדל את הצד שכנגד בגין זיוף או אי קיום החוזה (פ/43 מיום 4.7.2013 ש' 23-26). עאדל עצמו סיפר כי בעסקה בא-טור "יצא בה זיוף שהבעלים שהציגו לי אותו עם תעודת זהות לא היה הבעלים". גם עסקה זו והבית בגבעת זאב הוצעו לו על-ידי גאזי (פ/36 שם ש' 13-15). גאזי היה מעורב גם בעסקת 11 אלף הדונמים, בה הסתבר "שהניירת חסרה הרבה דברים והעניין עוד לא הסתיים" (נ/1). עאדל הוסיף וסיפר כי הוא מעורב בהליכים משפטיים רבים לרבות בענייני קרקעות, רובם כתובע

(פ/18 מיום 4.7.2013 ש' 7 ו-29), והעיד בבית משפט "100 פעם ויותר" (פ/32 מיום 4.7.2013 ש' 5).

בנוסף התרשמתי, כי זכרונו של המתלונן איתן ובקיאותו בפרטי העסקאות שביצע רבה. כך, למשל, כאשר נשאל בעדותו על המסמכים אותם "אישר" עו"ד עיאד בעניין מושא כתב האישום, נזכר עאדל כי בעסקאות אחרות שערך לפני שנים ראה מסמכים אחרים בחתימת עורך הדין ואף זכר שמדובר בתצהירים (פ/17 מיום 4.7.2013 ש' 1, פ/26 ש' 5). כעבור מספר ישיבות אף התייצב בבית המשפט לאחר שאיתר את המסמכים, הגישם ונחקר עליהם (נ/4, פ/49 מיום 9.2.14).

26. לא מדובר, אפוא, בקוטל קנים, אלא באדם מנוסה וקפדן שנכווה בעסקאות נדל"ן שונות ומודע לסיכונים הכרוכים בהן. חזקה על אדם כזה שייזהר שבעתיים בעת עריכת עסקת נדל"ן, וודאי כזו המבוצעת במעורבות של גאזי שהיה מעורב גם בחלק מהעסקאות שנזכרו לעיל. הדבר מחדד את הקושי שבסירובו של עאדל לקבל את המלצת עורך דינו ולסגת מהעסקה, כאשר התברר לראשונה שלא מוצגים העתקי דרכונים. ברי כי החשש המתעורר במצב כזה הוא כי יפוי הכוח אינו משקף הרשאת אמת של הבעלים למכור את הקרקע, וקשה להניח שדווקא המתלונן המנוסה החמיץ זאת. הדבר תומך תמיכה נוספת באפשרות האלטרנטיבית הנדונה, לפיה המתלונן ידע על טיבה האמיתי של העסקה המוצעת ונטל חלק במהלכים שהתרחשו מחוץ למשרדו של עו"ד ברזילי.

27. כפי שפתחתי ואמרתי, התרחיש האלטרנטיבי לא הוכח ואיני קובע כי הוא אמת. אלא, שצבר סימני השאלה שתואר לעיל: חתימתו של עאדל על נ/2 והסבריו הלא-אחידים לה; אמירתו כי ינסה לחפש דרכונים עבור הנאשמים, ההסבר החלקי לה והתכחשותו לה בהמשך; אי-הצגת הספקות בנושא בפני עורך דינו תוך התעקשות בפניו להמשיך במגעים; והרושם בדבר דמותו כאדם מחושב וזהיר - כל אלה מקימים ספק סביר, שמא היה מעורב ומודע לטיבה האמיתי של העסקה שנרקמה.

הדבר פוגע, כמובן, בראיות התביעה. חובת הזהירות הנדרשת בהליך פלילי אינה מאפשרת להסתמך על דבריו של המתלונן ככל שהם אינם תואמים את דברי עו"ד ברזילי.

דין בראיות נוספות

28. הספק המתעורר נוגע, כפי שאראה בהמשך, לאישומים המרכזיים שעניינם בניסיון להונות את המתלונן. להלן אבחן, האם בראיות הנוספות שהוצגו יש כדי להפריכו.

עדויות של ג'ואד - נאשם 2

29. הצדדים תמימי דעים, כי לא ניתן להתבסס על דבריו של ג'ואד. הלה העיד, כאמור, לאחר שהודה בכתב אישום מתוקן שעובדותיו מקבילות לאלה המיוחסות לג'מיל וגאזי, אך נמחקה ממנו העבירה של שימוש במסמך מזויף, ונגזר דינו.

ג'ואד הציג גרסה רצופת פערים, לפיה הסתכמה מעורבותו בתיווך להצעת הקרקע למתלונן וזאת בשלבים המוקדמים של המגעים, מבלי שידע על טיבה האמיתי של העסקה ותוך שפרש ממנה בשלב מוקדם עוד בטרם הפגישה הראשונה אצל עו"ד ברזילי.

בהודעתו מיום 29.8.07 (ת/10) טען ג'ואד שבמהלך פגישה עם עאדל וגאזי, בעת שהאחרון הלך לשירותים, ביקשו עאדל לאתר עבורו קרקעות, שילם לו 500 ₪ וביקשו שלא לספר על כך לגאזי. ג'ואד החל לברר אודות קרקעות, ומוכר עיתונים בשם אבו נסרי הפנה אותו לג'מיל. ג'ואד הגיע עם עאדל וגאזי לשוק האיכרים שם פגשו בג'מיל שהתמקח עם המתלונן על המחיר ולקח את החבורה לראות את הקרקע. בהמשך הלכו "לעירייה" לבדוק את הקרקע ומשם נסעו לבניין כלל. ג'מיל וגאזי עלו עם עאדל לעו"ד ברזילי שדרש מהם צילומי דרכונים. אחרי שבועיים-שלושה ביקש ג'מיל חזרה את יפוי הכוח כדי למכור את הקרקע לאחרים. המתלונן דרש מג'מיל 2,500 ₪ עבור הטיפול במסמכים, ג'מיל הציג את הכסף בנוכחות ג'ואד בפני עאדל, אך הלה סירב ודרש 15,000 ₪ מכל אחד מן המעורבים. ג'ואד הכחיש היכרות עם בעלי הקרקע או כי לקח אותם לחתום בפני עו"ד עיאד.

30. עדותו של ג'ואד בבית המשפט לוותה בסימני שאלה ניכרים. תחילה טען שהוא עובד כמתווך וסיפר כי הוא חבר וותיק של גאזי מזה 20 שנים וביצע עמו עסקאות קודמות במקרקעין. סמוך לאחר שאמר משפט זה אמר גאזי לג'ואד דבר-מה בערבית באולם בית המשפט, שאז מיהר ג'ואד לומר: "לא עשינו שום עסקה ביחד" (פ/22 מיום 6.2.2014 ש' 27-29). בטענה זו דבק בהמשך עדותו (פ/33 ש' 16-27, פ/35 ש' 4-13). אלא, שאז התקשה להסביר מדוע התקשר דווקא לגאזי לאחר שהקרקע הוצעה לו בידי מוכר העיתונים. בצר לו, טען שעשה כן משום שכשש שנים לפני כן ביקש ממנו גאזי להודיע לו אם עומדת קרקע למכירה (שם).

ג'ואד טען עוד שעם הצעת הקרקע טלפן גאזי לעאדל, וג'ואד הגיע עם עאדל ברכבו למוכר העיתונים רג'בי. הלה נתן לעאדל יפוי כוח והסכם. לאחר מכן נסע ג'ואד עם עאדל לבניין כלל שם ישבו עם ג'מיל וגאזי "דיברנו לגבי המחיר, אני ראיתי שהמחיר נמוך, ופרשתי. הם עלו לעורך דין בשם ברזילי" (פ/23 מיום 6.2.2014 ש' 21-22). ג'ואד התעקש שפרש משום שסוכם על מחיר נמוך של 450 אלף דולר לקרקע "ששווה מיליונים", דבר שעורר את חשדו (פ/27 ש' 21-27). בהמשך אישר שחשד ש"יכול להיות שזה בגניבה, במרמה" ואף ש"צריך לברוח ולא ליפול בזה" (פ/42). כשעומת עם התהייה המתבקשת, מדוע לא סיפר על כך למי מהמעורבים, לא הציג תשובה הגיונית (פ/30 ש' 24-29). בכלל זה נשאל מדוע לא סיפר על חשדו לחברו הוותיק ג'מיל, והשיב "הוא בסוף יבין לבד" (פ/31 ש' 1-2).

ג'ואד נתפס בסתירות נוספות, כשטען שאת ג'מיל פגש לראשונה בבניין כלל. כשעומת עם גרסתו בת/10 חזר בו וטען שג'מיל עלה לרכבו של המתלונן אצל רג'בי ונסע יחד עמם לבניין כלל (פ/29 ש' 4-13). עוד הכחיש תחילה את שטען במשטרה, כי הלכו לראות את הקרקע (שם). בהמשך חזר בו וטען שביקרו בקרקע (פ/38 ש' 8-11). בדומה, טען שנכח בפגישה נוספת בין עאדל לרג'בי ש"היה מביא לו עיתון ועוגיות" ושוחח עמו אודות השגת דרכונים (פ/43 ש' 25-32), ומיד לאחר מכן שינה מטעמו וטען שמאז שפרש מהעסקה לא פגש בעאדל ושאת הדברים הקודמים לא אמר (פ/44 ש' 17-20).

עוד ניסה ג'ואד להתנער מהודאתו בכתב האישום המתוקן. מחד אישר שכל מה שהודה בו היה אמת (פ/32 ש' 12-13, פ/43 ש' 16), ומאידך סירב לאשר שהודה בכך שגאזי היה שותף למרמה ולזיופים (פ/31 ש' 30-33) ועמד על גרסתו הנזכרת לעיל לפיה פרש מהמגעים בשלב מוקדם.

לבסוף, ניכר כי עדותו של ג'ואד הושפעה מגרסאות הנאשמים. בכלל זה טען את שלא העלה בחקירת המשטרה: כי שמע את המתלונן מבטיח לג'מיל להשיג עבור אשתו תעודת זהות ולשלם לו 60 אלף דולרים (פ/36 ש' 13-16, פ/40 ש' 33-41/פ' 10).

31. כל אלה לא מאפשרים לתת אמון בעדותו של ג'ואד. גם דין עתירת המאשימה, להסתמך על הודאתו בכתב האישום

המתקן כמחזקת את הראיות כנגד הנאשמים, להידחות.

סעיף 154 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב-1982 קובע, כי "עובדה שנאשם הודה בה יראוה כמוכחת כלפיו זולת אם ראה בית המשפט שלא לקבל את ההודיה כראיה או שהנאשם חזר בו מן ההודיה לפי סעיף 153". בתפ"ח (י-ם) 865/05 **מדינת ישראל נ' גבאי** (פורסם בנבו, 11.12.06) נקבע, כי בהתאם להוראות סעיף 154 "הודיה בעובדה מחייבת אך ורק את הנאשם, המודה בה אישית, ופועלת כלפיו בלבד. בכתב אישום בו מספר נאשמים, כבענייננו, אין להודיה בעובדות מפי אחד מהם כדי לחייב את האחרים..." ראו גם ע"פ 4541/90 **סלע נ' מדינת ישראל**, פיס' 6 (פורסם בנבו, 24.7.91).

המאשימה הציגה את ע"פ 4398/09 **חמוד נ' מדינת ישראל** (פורסם בתקדין, 1.8.11), בו חזר בית המשפט העליון על הכלל האמור והוסיף כי "יתכנו מקרים בהם יהיה רשאי בית-המשפט להסיק מסקנות מכך שאחד השותפים מאמת בהודאתו את החשדות שיוחסו לו. לא מן הנמנע כי מסקנות אלה יהיו רלוונטיות גם במשפטו של אחר, אף אם אין לראות בהודאת השותף כעדות במשמעותה המקובלת" (פיס' 13 לפסק הדין). באותו מקרה ייחס בית המשפט משמעות לכך שהמערער מיקם עצמו באותם אתרים בהם נכח השותף לפי הודאתו, וזאת כתימוכין לכך שהמערער היה חלק ממזימתו הפלילית של השותף (שם).

איני סבור, כי המקרה דנן מאפשר שימוש דומה בהודאתו של ג'ואד, בחריגה מהכלל שגובש בדין. הספקות העולים מחומר הראיות לא מתעמעמים בכך שג'ואד אישר את מעורבותו במזימה. התרחיש האלטרנטיבי של מעורבות המתלונן במהלך, וסימני השאלה בדבר חלקיהם של הנאשמים 1 ו-3, הן סוגיות עצמאיות שאינן מושפעות בהכרח מהודאתו של ג'ואד אודות חלקו-שלו. אפשר שג'ואד היה מעורב במרמה לצד המתלונן. לכן, שלא כבעניין **חמוד** הנ"ל אין הודאתו של ג'ואד משתלבת בנתונים נוספים באופן המאפשר להגיע למסקנה מפלילה בסוגיות הנדונות.

עדויות הנאשמים

ג'מיל

32. גם דבריו של ג'מיל לוקים בפערים, שלא מאפשרים לקבל את הסבריו להתרחשויות מושא האישום. בהודעתו מיום 9.9.07 (ת/8) טען שלאחר שחיפש עו"ד בשם אוסמה רג'בי שטיפל בחתונתו עם בחורה מהכפר יאטה ולא הצליח להשיגו, פנה לאביו של רג'בי שהוא מוכר עיתונים. תוך-כדי שיחה עמו פנה לג'מיל ג'ואד ואמר שיוכל לסייע לו מול משרד הפנים אם ילווה לג'ואד \$5,000. כבטוחה, תירשם על שמו של ג'מיל קרקע העומדת למכירה שכך לא יצטרף ג'ואד לשלם מס שבח, וכספי ההלוואה יושבו מתמורת המכירה. ג'מיל הסכים, ובהמשך הזמינו ג'ואד לפגישה עם עאדל כקונה הקרקע, בנוכחות שלושת הנאשמים. ג'מיל אמר לעאדל שאינו קשור לעסקה ושמסמך יפוי הכוח נועד להבטיח את ההלוואה שנתן לג'ואד. עאדל הבטיח לשלם לג'מיל \$5,000 עם השלמת המכירה כאשר את יתר הכספים, כך הבין ג'מיל, ישלם עאדל לג'ואד. עוד הבטיח לג'מיל, לבקשתו, לסייע לו באמצעות קשריו במשרד הפנים להביא לישראל את רעייתו. השיחה התנהלה בין עורך הדין לבין המתלונן וג'ואד, כשהמתלונן אמר לעורך הדין שבעלי הקרקע לא יבואו כי אינם רוצים שיוודע שמכרו ליהודים, ופנה לג'ואד שיסדר דרכונים של הבעלים. גאזי ישב ושתק וג'מיל התרשם שמדובר בנהג של עאדל. מאז הפגישה לא ראה את עאדל, ולפניו לקבל חזרה את הניירת השיב עאדל בדרישות כספיות. ג'מיל הכחיש כי הוא מכיר את בעלי הקרקע או יודע היכן היא נמצאת. הוא לא בדק אם יפוי הכוח אמתי. כשנשאל מדוע סבר שהבעלים יפיו את כוחו למכירת אדמה ששווה הרבה יותר

מ-5,000\$ השיב שאינו יודע, ושג'ואד הבטיח להביא לו מסמך מבעלי הקרקע שהם חבריו.

33. בבית המשפט חזר ג'מיל על הגרסה האמורה עד לשלב המפגש עם מוכר העיתונים רג'בי. הפעם לא טען שג'ואד הציע לו את הקרקע, אלא רג'בי - וזאת בדומה לעדותו של ג'ואד. רג'בי סיפר לו שאדם מנצרת מחפש "איש קש" (לעיתים השתמש במונח "איש קשר") למכירת חלקת אדמה שהבעלים "מוכרים אותה אבל לא מעוניינים שידעו למי זה נמכר. הם רוצים לדעת שזה הולך לערבי ולא ליהודי, ושזה ילך לערבי גם לא מקומי מירושלים" (פ/62 מיום 9.2.2014 ש' 9-11). בתמורה הוצע לשלם לו 20 אלף דולרים וכן לסדר עבורו תעודת זהות, והוא הסכים. כעבור כשבועיים התקשר אליו רג'בי וביקשו להגיע שכן המסמכים מוכנים על שמו. כשהגיע פגש בג'ואד, והלה התקשר בנוכחותו לעאדל. אחרי שבוע נפגש בבניין כלל עם עאדל, גאזי וג'ואד. לאחר ששתו קפה, עלו ארבעתם למשרדו של עו"ד ברזילי. גם הפעם טען ג'מיל כי בפגישה דיברו עאדל וג'ואד, והוא שתק (פ/62 ש' 34). עאדל הבטיח לעורך הדין לדאוג לדרכונים. ג'מיל התרשם שעאדל יזם את העסקה (פ/65 ש' 21). ביציאה מן המשרד הבטיח עאדל "הכל יהיה בסדר, הבטחנו לך 20,000 דולר אתן לך עוד 60,000 דולר נמשיך בעסקה עד הסוף" (פ/63 ש' 2-3). ג'מיל נסע עם עאדל וגאזי, עאדל יצא מהרכב ואז שאל ג'מיל את גאזי האם עאדל באמת יכול לסייע לו בהוצאת תעודת זהות, ונענה בחיוב. עאדל חזר לרכב והסיע את ג'מיל לתחנה המרכזית. לאחר כחודש ביקש ג'ואד מג'מיל חזרה את המסמכים, הלה התקשר לעאדל והבין ממנו ששילם לג'ואד 4,000 ₪ ורוצה אותם חזרה "אמרתי לו תסגרו את העניינים ביניכם" (שם, ש' 24).

34. איני יכול לקבל עדות זו. הטיעון המרכזי של ג'מיל הוא כי שימש כ"איש קש" למכירת קרקע, טיעון שעשוי היה להתקבל לו דובר במכירת קרקע ליהודי בידי בעלים שהם ערבים, החוששים שיוודע כי מכרו ליהודי. אלא שלדבריו של ג'מיל העסקה המתוכננת נגעה למכירת קרקע לעאדל, שהינו ערבי, והקרקע עתידה היתה להירשם על שמו (פ/66 מיום 9.2.2014 ש' 13-16). במהלך חקירתו אף נשאל האם הבעלים ייפו את כוחו למכור את הקרקע ליהודי והשיב "לא. מה פתאום. לא מעוניינים רק לערבי" (פ/68 ש' 16). במצב דברים זה לא נהיר, מדוע נדרש "איש קש". כששאלתי את ג'מיל לפרש הדבר, השיב "אין לי מושג" (פ/66 ש' 5).

בנוסף, גרסתו של ג'מיל לוקה בפערים מהותיים. בחקירת המשטרה טען שהעסקה הוצעה בידי ג'ואד, ואילו בבית המשפט טען שהוצעה בידי רג'בי ואף הכחיש שאמר דברים אחרים במשטרה (פ/74 ש' 10-15). עוד בחקירה טען שלצד תעודת הזהות, עתיד היה לקבל בעקבות העסקה החזר הלוואה של 5,000\$ שנתן לג'ואד. בבית המשפט נעלמה גרסת ההלוואה, והסכום אותו עתיד היה לקבל האמיר, תחילה ל-20,000 דולר ובהמשך ל-80,000 דולר. ג'ואד לא ידע להסביר, מדוע יקבל סכום משמעותי שכזה כאשר לכאורה אין צורך באיש קש וטען שזה התעריף המקובל (שם, ש' 7-8). בהמשך עדותו אף הכחיש את הדברים שמסר בחקירה, לפיהם נתן הלוואה לג'ואד (פ/71 ש' 21, פ/73 ש' 7-8, פ/74 ש' 10-15).

קשה לקבל כי הצעה המגיעה מאדם זר, להירשם כמיופה כוח למכירת קרקע בידי בעלים שאינו מכיר ושמעולם לא שוחח עמם, לא העלתה בקרבו של ג'מיל ולו חשד כי מדובר במרמה. כך גם הצעת תמורה של עשרות אלפי דולרים ו"סידור" תעודת זהות כנגד הרישום. התרשמתי כי הסבריו של ג'מיל בנושא חטאו לאמת, בניסיון לכסות על מודעותו לכך שהבעלים לא ייפו את כוחו. תחילה טען שברר עם רג'בי ועם אנשים "שמקורבים לעניינים האלה אמרו זה דבר לגיטימי ומקובל" (פ/62 ש' 17-18). בהמשך עדותו הפך הברור להתייעצות עם נוטריון, שאמר לג'מיל שאין חובת נוכחות בזמן עריכת ייפוי הכוח (פ/66 ש' 26-29). עוד טען שסמך על כך שרג'בי הינו אביו של עורך-דין ולכן "לא ישחק איתי ולא יכשיל אותי" (פ/68 ש' 27). איש מכל אותם אנשים עמם התייעץ כנטען לא הובא על-ידו לעדות כדי לתמוך בטענתו.

לגבי רג'בי נטען שנפטר.

גם תיאורי מאמציו של ג'מיל לפגוש בבעלים והדברים שידע אודותיהם השתנו לאורך עדותו. תחילה טען שנאמר לו שבעלי הקרקע לא רוצים להכירו כדי שלא יזהה אותם בהמשך (פ/64 ש' 32). בהמשך טען כי ביקש מג'ואד לקחתו לבעלים ונענה "לא תשמע זה נסיעה. יהיה להם בלאגן" (פ/68 ש' 23). ג'מיל נאלץ להודות שמדובר בהסבר מוזר (שם, ש' 25). ואריאציה נוספת שהוצגה היא כי ג'ואד סירב לקחתו לבעלי הקרקע (פ/72 ש' 16). ככל שהתקדמה עדותו, צצו הסברים כבושים נוספים. כך טען, כי כאשר קיבל את יפוי הכוח הבין שג'ואד שילם לבעלי הקרקע את תמורתה הכספית (פ/75 ש' 7-10).

בדבריו של ג'מיל גם פער ברור אל מול גרסתו האמינה של עו"ד ברזילי. האחרון הדגיש שבן שיחו המרכזי בפגישה במשרדו היה גאזי, שאף מסר לו את המסמכים השונים. עו"ד ברזילי והתקשה כלל להיזכר בג'ואד כמי שנכח. ואילו ג'מיל הציג את עצמו ואת גאזי כמי שישבו מאחור ושתקו במהלך הפגישה, וטען כי השיח התנהל רק עם ג'ואד ועאדל שמסרו לעורך הדין את המסמכים (למשל פ/72 מיום 9.2.2014 ש' 23, פ/73 ש' 22-32). לא מדובר בפער שולי, אלא בניסיון כוזב של ג'מיל למעט ממעורבותו שלו וממעורבותו של גאזי ולמקד את הזרקור בדמויות אחרות.

35. על רקע כל אלה, איני יכול לקבל את גרסתו של ג'מיל. התרשמתי כי ניסיונו להתנער מידיעה על טיבה האמיתי של העסקה, איננו ניסיון אמת. הוא הסכים לשמש "איש קש" מבלי שהכיר את הבעלים המייפיים לכאורה את כוחו למכור קרקע של מספר דונמים; לבקשתו של אדם זר אותו פגש ברחוב; ותוך שהובטחה לו תמורה משמעותית. הסברו כי הדבר נדרש כדי שלא תיחשף זהות הבעלים כמעבירים את הקרקע ליהודי, נטען בחצי-פה והופרך בדבריו-שלו לפיהם העסקה נועדה להתבצע עם ערבי. טענותיו שניסה להגיע לבעלים אינן מעוררות אמון. מכאן, שהצורך היחיד בו כ"איש קש" תוך נכונות לשלם לו סכום ניכר הוא בשל נכונותו להירשם בכזב, כמי שכוחו יופה בידי הבעלים. ג'מיל הוסיף והתייצב עם האחרים במשרדו של עורך דין תוך הבנה מלאה כי נרקמת עסקה להעברת הקרקע לאחר על בסיס יפוי הכוח. מכאן שידע על טיב העסקה, וכי יפוי הכוח מזויף.

אציין כי לאותה מסקנה ניתן להגיע גם על בסיס דוקטרינת עצימת העיניים. ברי כי ג'מיל חשד כי הוא מעורב בהתנהלות שאינה כשרה. ג'מיל לא ביסס את טענותיו כי ערך בירורים הולמים כדי להסיר את החשד. לכן, מכח הדוקטרינה ניתן לייחס לו מודעות לזיוף ולמרמה. עם זאת, הדברים מובאים מעל לצורך שכן במקרה דנן שוכנעתי שמדובר במודעות של ממש, ולא רק בעצימת עיניים.

גאזי

36. גם גרסאותיו של גאזי מאופיינות בסתירות ובהתפתחויות, המקשות על קבלתן. בחקירת המשטרה (ת/9) סיפר על היכרותו עם עאדל מזה שנים, וכי הגיע עמו לירושלים בעניין בו הסתבך "על חלקות אדמה אחרות ואני באתי לעזור לו עם האנשים האלה שאני הכרתי ביניהם בהתחלה" (ש' 9-10). עוד סיפר שסייע בשתי עסקאות בירושלים שבאחת מהן עזר לעאדל לרכוש בית של חבר שלו. עם הגיעם לירושלים פגשו גאזי ועאדל בג'ואד (המכונה שם אבו רג'אי) שהכיר להם את ג'מיל (המכונה שם אבו לואי מחג'נה). ג'מיל מסר ניירת לעאדל ושלושתם הלכו לעו"ד ברזילי. ג'מיל לא זכר אם ג'ואד התלווה אליהם. אצל עורך הדין ערך עאדל הסכם עם ג'מיל לאחר שבדקו את המסמכים "ומאז אני לא יודע כלום על מה שקרה" (ש' 20). גאזי הכחיש שסיפר לעאדל על העסקה, שהכיר לו את ג'מיל, או שראה נסח טאבו למעט נסח שהוצא בידי עאדל. עוד טען שבנצרת שמע את עאדל מדבר בטלפון עם ג'מיל ומספר לו

שהוא זקוק לצילומי דרכונים לרישום הערת אזהרה, וג'מיל השיב שלא יוכל להביאם בטרם תשלום. בנוסף שמע מעאדל שבעלי הקרקע לא רוצים לחתום. כשנשאל האם ניסה לזייף דרכונים השיב שהמתלונן העלה את הרעיון והלך למישהו שהוא מכיר בנצרת, ואילו גאזי אמר לו שהוא משוגע אך עאדל טען שיסדר את זה (ש' 74).

37. בבית המשפט התפתחה הגרסה. גאזי סיפר בעדותו כי הוא נוהג לתווך באופן לא פורמלי בעסקאות מקרקעין תמורת עמלה (ש' 18-27). ג'ואד, המוכר לו מזה שנים, יצר קשר עם גאזי וביקשו להציע את הקרקע לעאדל. כך עשה. עאדל נסע עמו לירושלים ופגש לבדו את ג'ואד ואת רג'בי. בהמשך סיפר לגאזי שקיבל מהאחרונים מסמכים וגאזי הכיר לו את עו"ד ברזילי. אחרי שלושה שבועות שמע מעאדל שקיבל ייפוי כוח. ביזמתו ניגש גאזי למשרדי רישום המקרקעין והוציא נסח טאבו. בהמשך נערכה פגישה בבניין כלל, בהשתתפות עאדל ושלושת הנאשמים. עאדל הוציא את המסמכים ומסרם לעו"ד ברזילי, ולשאלות ששאל השיבו עאדל וג'ואד. גאזי לא השתתף בשיחה, לא דיבר בשמו של ג'מיל, לא קיבל תצהירים מעו"ד ברזילי ולא אמר לו שבעלי הקרקע לא יחתמו בפניו (פ/80 מיום 9.2.2014 ש' 15-19 וש' 34, פ/81 ש' 3-10). אחרי שהסתיימה הפגישה נסע גאזי עם המתלונן וג'מיל לנוטריון ברמת אשכול, עאדל עלה לנוטריון לבדו ובשעה שהמתניו שאלו ג'מיל האם עאדל מסוגל להוציא לו תעודת זהות וגאזי השיב שלפי דעתו יש לעאדל קשרים (פ/80 ש' 20-28). בהמשך חזר לנצרת עם עאדל ובכך הסתיימה מעורבותו וידיעתו על המשך העסקה.

38. שתי הגרסאות שהציג גאזי שונות בנקודות מהותיות, בהן הצעת העסקה על ידו לעאדל לה התכחש בחקירת המשטרה; תיאורו של ג'מיל בחקירה כגורם דומיננטי ופעיל מול עאדל תוך ציורו בעדות כדמות שולית ופאסיבית; או ההתאמה שנעשתה בעדות לגרסתו של ג'מיל בדבר שיחתו עם גאזי על יכולתו של עאדל לסייע בהוצאת תעודת זהות.

בנוסף, תיאוריו של גאזי את ההתרחשויות במשרדו של עו"ד ברזילי מנוגדים לתיאוריו המהימנים של עורך הדין. האחרון הצביע על גאזי בתור הרוח החיה בפגישה זו, מי שניהל עמו את השיחה וקיבל מידיה את המסמכים השונים להחתמת הבעלים. עוד סיפר שגאזי חזר אליו יחד עם עאדל לפגישות נוספות, במהלך מתמשך של ניסיון לגבור על הקושי שבאי-המצאת צילומי דרכוני בעלי הקרקע. אשוב ואצטט מדברי עו"ד ברזילי, לפיהם "גזי היה איש השיחה שלי, היה פעיל, בעל עברית רהוטה, הוא מנוסה, ולכן כל השיחה שלי היתה איתו" (פ/43 מיום 4.7.13 ש' 1-2). גאזי, מנגד, הרחיק עצמו ממעורבות שכזו וטען שכלל לא דיבר בפגישה הראשונה, לא קיבל מסמכים מעורך הדין, יצא מן התמונה לאחר פגישה זו ולא חזר למשרדו של עו"ד ברזילי. הוא לא ידע להסביר מדוע עורך הדין יספר דברים אחרים אודותיו וטען "הוא סיבך את עצמו בשטויות שלו" (פ/81) וכן ששיקר (פ/90). אלה תשובות לא משכנעות. קשה לראות מדוע יחליט עו"ד ברזילי לטפול אשם דווקא על גאזי. התרשמתי כי מדובר בניסיון לא מוצלח של גאזי להרחיק עצמו מן הפרשה.

39. מגמת הרחקה זו ניכרת גם בנושא נוסף: הפער שבין תיאוריו של גאזי את עצמו כמי שנלווה לעאדל כחבר המגון עליו, ובין ניסיונו להרחיק עצמו מידיעה על פרטי העסקה ולשכנע כי התנתק ממנה לאחר הפגישה הראשונה. בפן הראשון הציג עצמו כמי שהצטרף אל עאדל לפגישה אצל עו"ד ברזילי משום "שהוא כל הזמן עמו" (פ/86 ש' 32) ומשום שגאזי הוא שהכיר בין עאדל לבין ג'ואד (פ/87 ש' 1-8). עוד טען שהציע למתלונן להוציא נסח טאבו חדש ואף הלך בעצמו לטאבו כדי לעשות זאת עבור המתלונן (פ/79 ש' 28-34, פ/86 ש' 10-20); הכיר למתלונן את עו"ד ברזילי משום שבעסקה קודמת של המתלונן לא נתן אמון בעורך הדין שטיפל בה, עו"ד ענאני והמליץ למתלונן לבדוק את מסמכי העסקה אצל עו"ד ברזילי (פ/84 ש' 1-10) "לחצתי עליו כל עסקה שאתה רוצה קח ניירת ולך לעו"ד ברזילי" (שם, ש' 27), וכן "כל פעם שהלכתי עם עאדל רק להגן עליו" (פ/88 ש' 23).

תיאור זה של קרבה ואכפתיות מקשה לקבל כי גאזי, לאחר פגישה ראשונה ולמרות מעורבותו בתיווך וציפייתו לקבל עמלה מעאדל, התנתק לחלוטין מכל ידיעה על המשך העסקה. בנוסף, לנוכח עמידתו על דאגתו הרבה לעאדל, קשה לקבל את תשובתו של גאזי לשאלה מדוע לא אמר לעאדל שגם העסקה מושא האישום אינה כשרה. בתגובה, לא הכחיש גאזי שהבין כי כך הדבר אלא השיב "כשאני שולח אותו לעו"ד שיבדוק לו את המסמכים אז זו בעיה שלו, העו"ד בודק" (פ/95 מיום 9.2.2014 ש' 18-20). עמדות שונות אלה אינן יכולות לדור בכפיפה אחת.

40. הקושי להסתמך על עדותו של גאזי ניכר גם בטענה נוספת שהעלה, לפיה הבין שעאדל פועל בדרכי רמיה. הוא סיפר כי בעסקה שערך עאדל בגבעת זאב נחשף לכך שעאדל ניסה לרמות את הצד שכנגד. אז נשאל והשיב כדלקמן:

"ש. זה היה לפני הסיפור שלנו?

ת. כן.

ש. והמשכת לסמוך עליו?

ת. זה היה אחרי המקרה הזה" (פ/89 מיום 9.2.2014 ש' 15-17).

תשובותיו אלה של גאזי מדברות בעד עצמן.

41. מכלול זה של פערים לא מאפשר לקבל את גרסתו של גאזי. תיאוריו אינם מתיישבים עם מכלול הראיות. יש בהם ניסיון בולט ובלתי אמין להרחיק עצמו מן ההתרחשות ולמזער את פעילותו.

שקרי נאשם

42. כידוע, אלה עשויים להוות ראייה עצמאית המהווה חיזוק ואף סיוע לראיות התביעה. ועם זאת, מהלך מעין זה דורש בחינה זהירה שכן עשויים להיות טעמים אחרים לשקרים, ויש לבחון היטב האם קיים להם הסבר מספק ואיזה משקל ראוי לייחס להם.

"אין להפריז במשקלם של שקרים אלה, הואיל וניסיון החיים לימדנו שלעתים מגיב באותה דרך גם מי שלא חטא אך נקלע למצוקה עקב החשש שהכוחשתו את המעשה הפלילי המיוחס לו לא תזכה לאמון, ואז הוא מחליט לפנות להסברים כוזבים" (ע"פ 8002/99 בכר נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 135, בעמ' 142 מול האות ב'. ראו גם ע"פ 1645/08 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ס' 22 (פורסם בנבו, 3.9.09)).

במקרה דנן, סבורני כי שקריהם של ג'מיל וגאזי מסייעים לראיות התביעה רק עד לגבול מסוים. ככל שמדובר בהוכחתה של מזימה להעביר את הבעלות שלא כדין, שימוש במסמכים מזויפים לצורך זה, ומודעותם לכך, סבורני כי יש בניסיונותיהם השקריים של השניים להרחיק עצמם מן העסקה, בדגש על טענות לחוסר ידיעה על טיבה האמתית, כדי להוסיף ולבסס את המסקנה העולה מיתר הראיות לפיה הם היו חלק מודע מאותה מזימה. במישור זה, לא הוצג הסבר הגיוני אחר להצגת השקרים, לבד הניסיון להתחמק מאחריות.

ועם זאת, אין בשקרי הנאשמים למלא את החלל שנפער בראיות התביעה בנושא הניסיון להונות את המתלונן עאדל ואשר עולה מסימני השאלה המשמעותיים שפורטו לעיל ואשר מלווים את דבריו. זאת, שכן עצם מעורבותם של ג'מיל וגאזי במהלך הפגום, בין אם עאדל היה חלק ממנו ובין אם לאו, עשויה להסביר את השקרים. לכן, אין בשקרים כשלעצמם כדי להפריך את האפשרות למעורבותו של עאדל כאמור, או כדי לחזק את ראיות הקטגוריה במישור זה.

סיכום הממצאים שבעובדה

43. הוכח כי הנאשמים נטלו במודע חלק במהלך פגום להעברת הבעלות בקרקע שלא ברשות הבעלים. האפשרות כי המתלונן היה חלק ממהלך זה לא הופרכה מעל לספק, ועל כן לא ניתן לקבוע במידת ההוכחה הנדרשת בפלילים כי הוא היה קרבן המהלך.

44. עוד הוכח, כי ג'מיל ידע שייפוי הכוח הנושא את שמו, ת/4, לא ניתן בידי בעלי הקרקע ועל כן הוא מזויף, וכי נעשה בו שימוש במסגרת המהלך הפגום הנזכר לעיל, בין היתר במסירתו לעו"ד ברזילי שלא ידע אודות המתרחש.

ועם זאת, בהינתן הקושי להסתמך על תיאורי המתלונן בדבר מעורבות הנאשמים השונים, נותרה אך עדותו של עו"ד ברזילי בנושא. הלה לא ידע להצביע בוודאות על ג'מיל כמי שנכח בפגישות נוספות מעבר לפגישה הראשונה, או היה מעורב גם בטיפול במסמכים המזויפים הנוספים, ת/5-א-ד ונ/2. היות ג'מיל "איש קש" בעסקה לא מחייבת מעורבות גם בהמשך הטיפול לאחר הפגישה הראשונה, כך שישנה אפשרות סבירה כי הוא לא היה מעורב כאמור. לא ניתן, לכן, לקבוע מעל לספק כי ג'מיל ידע שנעשה שימוש במסמכים ת/5 ונ/2, וכי הם מזויפים.

45. באשר לגאזי, הלה ידע על טיב המהלך והיה מעורב בו בצורה פעילה. אני מאמץ את עדותו של עו"ד ברזילי לפיה גאזי אמר לעורך הדין שהבעלים מסרבים לחתום בפניו, חזר ונטל לידי את המסמכים השונים לצורך החתמת הבעלים בפני עו"ד ערבי וחזר והשיבם לעורך הדין כשהם חתומים. לכך מצטרפים שקריו בניסיון להכחיש את מעורבותו זו. על רקע כל אלה אני קובע כי גאזי ידע שכל המסמכים האמורים: יפוי הכוח וכן ת/5-א-ד ונ/2, מזויפים, והיה מעורב בעשיית השימוש בהם.

ניתוח האישומים

46. על רקע קביעותי, אין להרשיע את הנאשמים בעבירה של ניסיון לקבל דבר במרמה. העבירה הנדונה דורשת, בין היתר, הצגתה של טענה כוזבת לצורך קבלת "דבר" מכוחה, וקשר סיבתי בין המרמה לבין הקבלה (ע"פ 2955/94 **מדינת ישראל נ' דורי וקופל** (פורסם בנבו, 22.10.96)). הפסיקה הכירה, אמנם, באפשרות לפיה גם מקום בו ידע מושא המצגים אודות הכזב שבהם יורשע הנאשם בעבירה, וזאת מקום בו מתקיימים יתר יסודותיה (ע"פ 3031/07 **חוגי נ' מדינת ישראל**, פיס' 19 (פורסם בנבו, 13.11.08)). אלא, שבמקרה דנן אין להלכה זו תחולה.

תזת המאשימה, כעולה מכתב האישום, היא שהנאשמים ניסו לקבל מעאדל במרמה את תמורת הקרקע. כפי שהראיתי לעיל, מתעורר ספק סביר שעיקרו באפשרות האלטרנטיבית לפיה לעאדל היתה מעורבות במהלך וידיעה על טיבו. לפי תרחיש זה, עאדל אינו קורבן למרמה אלא חלק ממנה. לפי תרחיש זה לא מדובר בצד-כנגד בפניו מוצגת טענה כוזבת בניסיון לקבל ממנו דבר מה, בין אם הוא מודע לכזב או לא, אלא במי שמשתתף בעצמו במהלך הפגום בניסיון לקבל לידי את הקרקע שלא כדין. אשוב ואדגיש, כי אפשרות זו לא הוכחה, אלא ברמה שדי בה לעורר ספק סביר. ספק זה אינו מאפשר להרשיע את הנאשמים 1 ו-3 בעבירה הנדונה.

בסיכומיה, כשהוצג בפניה הקושי האמור, השיבה ב"כ המאשימה כי ניתן להרשיע את הנאשמים גם לפי התרחיש האלטרנטיבי וזאת בהתייחס לבעלי הקרקע כ"מרומים". סבורני, כי לא ניתן להתייחס לאפשרות זו, המועלית לראשונה במשפט בודד בשלב הסיכומים, כבסיס להרשעה בפלילים. היא לא הוצגה מבעוד מועד בפני ההגנה. אפשר, כי לו הוזרה מראש הייתה ההגנה מכלכלת צעדיה אחרת ובוחרת, למשל, לעמוד על חקירתו של מי שלפי תזה זו הופך לקורבן העבירה: יורש בעלי הקרקע, במקום להסכים להגשת הודעתו. יתר על כן, אפשרות זו לא בוררה כדבעי. היא לא

עמדה במוקד חקירת המשטרה; לא הוצגה למי מן העדים; לא הוברר חלקו של כל אחד מן הנאשמים 1 ו-3 לצד המתלונן שהופך בסצנריו זה למקבל ה"דבר" מושא המרמה (הבעלות בקרקע), דבר המקשה לבסס מעל לספק כי ביצעו בצוותא את העבירה; ולא חודד מהו המצג הכוזב שהוצג לפי תרחיש זה בפני הקורבן או בפני אחר, כמו גם שאלת הקשר הסיבתי. על רקע כל אלה, לא ניתן לקבל את טענת המאשימה.

47. האישום בקבלת דבר במרמה מתייחס ל-4,000 השקלים אותם טען עאדל כי שילם לנאשמים 1 ו-3 על מנת שיחתימו את בעלי הקרקע על המסמכים שערך עו"ד ברזילי, אצל עורך-דין ממוצא ערבי.

כפי שהוסבר לעיל, הספקות שהתעוררו אינם מאפשרים לקבל את תיאוריו של עאדל, ככל שאינם תואמים לדבריו של עו"ד ברזילי. עאדל עמד על כך שביצע את התשלום במשרדו של עורך הדין (פ/30 מיום 4.7.2013 ש' 26-33), אך האחרון הכחיש זאת וטען שעאדל טעה (שם, פ/46 ש' 26-30). במצב דברים זה לא ניתן להסתמך על אמירתו של עאדל בנושא, ובלעדיה אין ראייה לתשלום הכסף למי מן הנאשמים.

זאת ועוד, אפשרות קיומו של התרחיש האלטרנטיבי בדבר מעורבותו של עאדל מקימה ספק סביר גם בנוגע לאישום זה. שכן, לו היה עאדל בסוד העניינים, ברי שלא שילם לנאשמים בשל מצג כוזב שהוצג בפניו ומתוך חשיבה לפיה הם עומדים להעביר את הכסף לעו"ד ערבי כתמורה עבור החתמת בעלי הקרקע. גם כאן מדובר בספק בלבד, אך די בו.

על רקע זה, יש להורות על זיכוי הנאשמים 1 ו-3 גם מעבירה זו.

48. שונים פני הדברים באשר לעבירה של שימוש במסמך מזויף. זו חלה על "המגיש או מנפק מסמך מזויף, או משתמש בו בדרך אחרת, בידועו שהוא מזויף..." (סעיף 420 לחוק העונשין). בגדרה של פעולת "זיוף" נכללת גם "עשיית מסמך הנחזה להיות את אשר איננו, והוא עשוי להטעות" (סעיף 414 לחוק העונשין). היסוד הנפשי הנדרש מתמצה בידיעה שהמסמך מזויף (ע"פ 5102/03 **מדינת ישראל נ' קליין**, פ"ס' 25 (4.9.07)).

לעיל קבעתי כי חתימות בעלי הקרקע וחתימות המאשרים על גבי יפוי הכוח, תצהירי בעלי הקרקע ת/5א-ד, והבקשה לרישום הערת אזהרה נ/2, זויפו. כתוצאה, נחזו המסמכים כמגלמים הרשאות והצהרות שניתנו בידי הבעלים, מצג שהנו שקרי. ברי, כי שימוש בהם עשוי היה להטעות את מקבלם לחשוב כי הבעלים יפוי את כוחו של ג'מיל להעביר את הבעלות בקרקע, הצהירו אודות פרטים הקשורים בקרקע וברכישתם אותה, או הסכימו לרישום הערת אזהרה לזכותו של עאדל. מכאן, שמדובר במסמכים מזויפים.

לפי תיאוריו של עו"ד ברזילי אני קובע כי יפוי הכוח ת/4 הוצג בפניו בפגישה בה נכחו עאדל ושלושת הנאשמים, כחלק ממהלך להעברת הקרקע באמצעות יפוי הכוח על שמו של עאדל. לעיל קבעתי, כי הדבר נעשה על דעתם של הנאשמים 1 ו-3, בידועם שהמסמך מזויף. מכאן שיש להרשיעם בעבירה של שימוש במסמך מזויף בנוגע ליפוי הכוח.

49. עו"ד ברזילי תאר עוד כיצד מסר לגאזי את הבקשה לרישום הערת אזהרה נ/2, וכעבור תקופה חזר גאזי עם עאדל והציג לו את הבקשה החתומה. מהלך דומה הביא להצגת התצהירים ת/5א-ד בפני עורך הדין, בידי גאזי. כמפורט לעיל, לא הוכח במידה הנדרשת שגם ג'מיל היה מעורב בטיפול במסמכים אלה או ידע על טיבם. על רקע זה יש להרשיע את גאזי בשתי עבירות נוספות של שימוש במסמך מזויף, בנוגע למסמכים נ/2 ות/5, ולזכות את ג'מיל מעבירות אלה.

סוף דבר

50. הנאשמים 1 ו-3 מזוכים מן העבירה של ניסיון לקבלת דבר במרמה, לפי סעיפים 25 ו-415 סיפא לחוק העונשין, ומן העבירה של קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 לחוק העונשין. הנאשם 1 מזוכה גם משתי עבירות של שימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק העונשין.

51. הנאשם 1 מורשע בעבירה אחת של שימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק העונשין.

52. הנאשם 3 מורשע בשלוש עבירות של שימוש במסמך מזויף, לפי סעיף 420 לחוק העונשין.

בהסכמת הצדדים ניתנת הכרעת הדין שלא בפניהם.

המזכירות תשלח את הכרעת הדין לצדדים.

טיעונים לעונש יישמעו ביום 22.4.14 בשעה 13:00.

ניתנה היום, ב' ניסן תשע"ד, 2 אפריל 2014.